

NODOKĻU PIEMĒROŠANAS SALĪDZINOŠĀ IZPĒTE AUTORATLĪDZĪBAS LĪGUMIEM

Comparative Research on Tax Application to Royalties Contracts

Inga Pumpure

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Latvija

Iveta Mietule

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Latvija

Abstract. *Royalties and copyright as an economic category and topical legal terms scored in the 20th century, while improving the country's fiscal policy and differentiating tax items; the usage of economic categories of “royalties” expands and becomes important. To be able to compare how royalties beneficiaries comply with legislative acts and requirements relating to the taxation of another European Union Member State, the author compares the taxation in Latvia and Estonia. In 2018, an ambitious tax reform has been implemented in both countries. The aim of the research: to conduct a comparative study on tax requirements and issues related to royalties in Latvia and Estonia. To achieve the aim of the research, the monographic method, the methods of comparative and analytical analysis, and the grouping and graphic methods were used additionally. In the result of the research study, the author concluded that, despite the unification of tax systems in the Baltic States, the regulatory framework is different in both countries. Estonian taxpayers' tax burden in respect of royalties is significantly higher than that of the Latvian income recipient.*

Keywords: *incomes, legislation, royalty contract, taxes.*

Ievads

Introduction

Autoratlīdzība un autortiesības kā ekonomiskā kategorija un juridiskais termins savu aktualitāti ieguva jau 20.gs., savukārt, pilnveidojot valsts fiskālo politiku un diferencējot nodokļu objektus, ekonomiskās kategorijas “autoratlīdzība” izmantošana paplašinās un kļūst nozīmīga.

Saskaņā ar aktuālo likumdošanu autortiesību un autoratlīdzības līguma objekti pamatā ir mākslas un kultūras jomā radītas vērtības. Tomēr jāatzīmē, ka arī komercdarbībā arvien biežāk tiek izmantoti autoratlīdzības līgumi. Kā viena no nozarēm, kur nosacīti dominē autoratlīdzības līgumi par sniegtajiem pakalpojumiem ir izglītības nozare, galvenokārt augstākā izglītība un mūžizglītība.

Pēc Latvijas Republikas kontrolējošo iestāžu aizrādījumiem nākas secināt, ka autoratlīdzības tiek piemērotas arī profesionālajā sportā, kas skatoties pēc darījumu ekonomiskās būtības, ir diskutabls jautājums.

Lai varētu salīdzināt, kā autoratlīdzību saņēmējiem jāievēro likumdošanas normu prasības attiecībā uz nodokļu piemērošanu citā Eiropas Savienības valstī, pētījuma ietvaros tiek salīdzināta nodokļu piemērošana Latvijā un Igaunijā saskaņā ar aktuālo redakciju, ņemot vērā, ka 2018.gadā abās minētajās valstīs tiek realizēta vērienīga nodokļu reforma.

Pētījuma mērķis: veikt salīdzinošo izpēti par nodokļu piemērošanas prasībām un problēmjautājumiem autoratlīdzības līgumiem Latvijā un Igaunijā.

Kā pētījuma bāze tiks izmantota attiecīgo valstu aktuālā likumdošana.

Pētījuma mērķa sasniegšanai tika izmantota monogrāfiskā metode, salīdzināšanas un kontentanalīzes metodes, papildus tika pielietotas grupēšanas un grafiskās metodes.

Autoratlīdzību izpēte zināmā mērā prasa starpdisciplināru pieeju, ko apliecina arī līdzšinējie zinātniskie pētījumi. Šī jomas izpētē ir saistoša grāmatvežiem, revidentiem, mākslinieku vadītājiem un advokātiem, kas ir gatavi rast risinājumu sarežģītajām situācijām honorāru uzskaitē (Conniff, 2002). Autoratlīdzības parasti saistās un tiek identificētas kā ieņēmumi, nevis peļņu (Garvey, 2018). Tas rada diskusiju par atšķirīgu pieeju nodokļu politikas veidošanā. Tāpat jāatzīmē, ka pasaules praksē autortiesību pielietojums ir plašāks un daudzpusīgāks nekā Latvijā un Igaunijā.

Autoratlīdzības jēdziena interpretācija *Interpretation of the concept of royalties*

Pētot dažādus avotus, var secināt, ka autortiesības pārsvarā tiek definētas kā intelektuālais īpašums. Atsevišķus šī jēdziena skaidrojumus sniedz dažādas terminu skaidrojošās vārdnīcas. Piemēram, Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca sniedz autortiesību definīciju: “Autora izņēmumtiesības izstādīt, izpildīt, publicēt un pārdot savus radošos (zinātniskos, mākslas, mūzikas, literatūras u. c.) darbus. Δ katrā valstī aizsargā likums; LR šādu likumu pieņēma 1993. g. maijā. Δ ievērošanu mūsu valstī kontrolē LR Patentu valde un Autortiesību aģentūra” (Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca, 2000). Terminoloģiskā vārdnīca sniedz šādu definīciju: “Starptautiskajā Ženēvas autortiesību konvencijā (Universal Copyright Convention, UCC) 1952.g. noteikts autora tiesiskais stāvoklis - sevišķas tiesības publicēt, reproducēt un izplatīt literatūru, muzikālu, mākslas u.tml. darbu. Tiek aizstāvētas tikai to autoru tiesības, kuru publikācijās iespiesta autortiesību zīme (c)” (Bibliotēku fondi un katalogi, 1993). Eiropas Savienības terminu vārdnīca savā sniegtajā definīcijā to vairāk attiecina uz

literārajiem darbiem: “Literāra darba autora tiesības, kas tiek atzītas un apstiprinātas ar spēkā esošu likumu. Nemateriāla tiesība, kas tiek juridiski noteikta konkrēta literāra vai mākslas darba autoram, uz noteiktu laiku piešķirot viņam izņēmuma tiesības šo pašu darbu kopēt, pavairot, publicēt un pārdot (Eiropas Savienības terminu vārdnīca, 2004).

Latvijā autoratlīdzības regulē likums “Autortiesību likums”, kur tiek skaidroti jēdzieni “autors” un “autora darbs”:

“1) autors – fiziskā persona, kuras radošās darbības rezultātā radīts konkrētais darbs;

2) darbs – autora radošās darbības rezultāts literatūras, zinātnes vai mākslas jomā neatkarīgi no tā izpausmes veida, formas un vērtības” (Autortiesību likums, 1.pants)

Likums definē arī aizsargājamus darbus, kas ir literārie, muzikālie, horeogrāfiskie, mākslas un dizaina darbu, kā arī projekti, skices, datu bāzes un citi autoru darbi. Latvijā izplatīti ir autoratlīdzības līgumi par atvasinātajiem aizsargājamajiem darbiem, tie ir:

“1) tulkojumi un apdares, pārstrādāti darbi, anotācijas, referāti, kopsavilkumi, apskati, muzikāli aranžējumi, ekranizācijas un dramatisējumi un tamlīdzīgi darbi;

2) darbu krājumi (enciklopēdijas, antoloģijas, atlanti un tamlīdzīgi darbu krājumi), kā arī datu bāzes un citi salikti darbi, kas materiālu atlases vai izkārtojuma ziņā ir radošās darbības rezultāts.” (Autortiesību likums, 5.pants).

Jāatzīmē, ka likumā nav definēts jēdziens “autoratlīdzība”, savukārt, tā skaidrojumu ir atrodams Latvijas un citu valstu konvencijās par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem. Piemēram, Latvijas Republikas un Singapūras savstarpēji noslēgtā līgumā ir sniegts sekojošs skaidrojums:

“Jēdziens “autoratlīdzība” šajā pantā nozīmē jebkāda veida maksājumus, ko saņem kā kompensāciju par jebkuru autortiesību izmantošanu vai par tiesībām izmantot jebkuras autortiesības uz literāru, mākslas vai zinātnisku darbu (ieskaitot kinofilmas un filmas vai ierakstus radio vai televīzijas pārraidēm), uz jebkuru datorprogrammu, patentu, firmas zīmi, dizainu vai modeli, plānu, slepenu formulu vai procesu, vai par ražošanas, tirdzniecības vai zinātnisko iekārtu izmantošanu vai par tiesībām tās izmantot, vai par informāciju attiecībā uz ražošanas, tirdzniecības vai zinātnisku pieredzi” (Latvijas Republikas valdības un Singapūras Republikas valdības līgums par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem, 12.pants).

Latvijas Civillikumā jēdziens “intelektuālais īpašums” netiek lietots, ir tikai atrunāts, ka lietas var būt ķermeniskas vai bezķermeniskas un ka

bezķermeniskas lietas ir dažādas personiskas, lietu un saistību tiesības, ciktāl tās ir mantas sastāvdaļas (Civillikums, 841.pants).

Tā kā autortiesības ir privāttiesības un vērtējamas saskaņā ar Civillikuma noteikumiem, tajās abas puses ir līdzvērtīgas, un atšķirībā no publisko tiesību imperatīvā rakstura civiltiesiskās attiecības var veidot, tikai savstarpēji vienojoties. To apliecina arī Autortiesību likuma 2.pantā noteiktais princips, ka autortiesības tiesiskā režīma ziņā pielīdzināmas tiesībām uz kustamu mantu Civillikuma izpratnē. (Rozenfelds, 2004).

1967. gada 14. jūlijā dibinātās Pasaules intelektuālā īpašuma organizācija (*World Intellectual Property organisation*) dibināšanas konvencijas 2. pantā noteikts, ka tiesības uz intelektuālo īpašumu attiecas uz:

1. Literārajiem, mākslinieciskajiem un zinātniskajiem darbiem;
2. Mākslinieku interpretētāju interpretācijām un aktieru izpildītāju izpildījumiem, fonogrammām un radoraidījumiem;
3. Izgudrojumiem jebkurā cilvēku darbības jomā;
4. Zinātniskajiem atklājumiem;
5. Dizainparaugiem un industriālajiem modeļiem;
6. Preču, tirdzniecības un pakalpojumu zīmēm, kā arī komercnosaukumiem un firmas zīmēm;
7. Aizsardzību pret negodīgu konkurenci (World intellectual property organization).

Intelektuālo īpašumu var raksturot arī kā tiesības uz lietām, kuras rodas cilvēka intelektuālās darbības rezultātā, – idejas, izgudrojumi, literārie sacerējumi, dizaini utt. (Philips, Firth, 1990).

Intelektuālais īpašums ir ekskluzīvu tiesību kopums, kas piešķirts intelektuālās jaunrades darbiem. Intelektuālā īpašuma tiesības var tikt iedalītas divās daļās: rūpnieciskā īpašuma tiesībās, kas ietver izgudrojumus (patentus), preču zīmes, rūpnieciskos dizainparaugus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, un autortiesības, kas attiecas uz literāriem un mākslas darbiem.” (LR Tieslietu ministrija).

Kopumā var secināt, ka jēdziens “autoratlīdzība” dažādos avotos tiek skaidrots atšķirīgi, un vienojošais elements minētajos skaidrojumos ir tas, ka autortiesības dominējoši tiek attiecinātas uz mākslas un literatūras darbiem.

Reglamentējošās likumdošanas salīdzinošā izpēte *Comparative study of the regulatory framework*

Svarīgākie tiesību akti un politikas plānošanas dokumenti intelektuālā īpašuma jomā ir:

1. Rūpnieciskā īpašuma institūciju un procedūru likums;

2. Speciālie likumi intelektuālā īpašuma tiesību jomā, t.i., likums „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”, Patentu likums, Dizainparaugu likums, Autortiesību likums);
3. Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu;
4. Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādnes 2015. - 2020. gadam.

2006.gadā Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu normas tika integrētas Latvijas Republikas likumdošanā.

Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādnes 2015. - 2020. gadam” ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas valdības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībā un nodrošināšanā turpmākajiem pieciem gadiem un iezīmē arī nozares ilgtermiņa attīstības virzienus.

Igaunijas Republikas Satversme 39.pantā nosaka, ka autoram ir neatņemamas tiesības uz viņa radīšanu. Valsts aizsargā autora tiesības (Igaunijas Valsts vēstnesis).

Autortiesību likums nosaka:

- 1) literāro, māksliniecisko un zinātnisko darbu autoru tiesību (autortiesību) aizsardzība pret viņu radošā darba rezultātiem;
- 2) personu grupa, kura var iegūt tiesības uz autora radītajiem literārajiem, mākslinieciskajiem un zinātniskajiem darbiem un viņu tiesībām;
- 3) tiesības izpildītājiem, fonogrammu producentiem un televīzijas un radio pakalpojumu sniedzējiem (tiesības, kas saistītas ar autortiesībām)” (Igaunijas Valsts vēstnesis).

Nodokļu ieturēšanu no autoratlīdzības Latvijā regulē likums “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likums “Par valsts sociālo apdrošināšanu”. Igaunijā šo funkciju pilda “Ienākuma nodokļa likums”, kas stājās spēkā 2000.gada 1.janvārī.

Latvijā par ienākumu no autoratlīdzībām, no 2018.gada papildus iedzīvotāju ienākuma nodoklim, jāmaksā arī sociālās iemaksas. Latvijā fiziskā persona, kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), ir pakļauta pensiju apdrošināšanai, un par viņu iemaksas tiek veiktas saskaņā ar šā likuma 23.1 pantu. Obligāto iemaksu objekts ir autoratlīdzība (autortiesību un blakustiesību atlīdzība), no kuras autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) izmaksātājs veic iemaksas pensiju apdrošināšanai. 23.1 pants nosaka, ka autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) izmaksātājs, izņemot mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju, no saviem līdzekļiem

maksā obligātās iemaksas piecu procentu apmērā no šīs autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) tās saņēmēja valsts pensiju apdrošināšanai. Likumdošanas izmaiņas ir vērstas uz personu sociālā nodrošinājuma uzlabošanu. Līdz 2018.gadam autoratlīdzību saņēmējam netika nodrošināta nekāda sociālā aizsardzība. Likumdošanas izmaiņu mērķis ir nodrošināt kaut minimālu sociālo aizsardzību, sasniedzot pensijas vecumu. Izmaiņu trūkums ir tas, ka attiecīgās normas nesniedz sociālo aizsardzību citos sociālās apdrošināšanas gadījumos. Likums Par valsts sociālo apdrošināšanu nosaka, ka Sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. (Likums Par valsts sociālo apdrošināšanu 3.pants)

Tiesību akts skaidro situācijas, kad autors, gūstot arī cita veida ienākumus, drīkst nemaksāt sociālās iemaksas, t.i., autoratlīdzības saņēmējs, kurš ir reģistrēts un sociāli apdrošināts kā darba ņēmējs un par kuru obligātās iemaksas mēnesī pie viena vai vairākiem darba devējiem tiek veiktas no iemaksu objekta, kas sasniedz vai pārsniedz Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru, neregistrējas un neveic iemaksas no autoratlīdzības kā pašnodarbinātais (likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu"). Savukārt, ja autoratlīdzības saņēmēja ienākums citās ienākuma gūšanas vietās nenasniedz minimālās algas apmēru, tad sociālo iemaksu veikšana ir atkarīga no autoratlīdzības apmēra. Tiek noteiktas divas iespējamās situācijas: ja autoratlīdzības apmērs nenasniedz minimālās algas apmēru, papildus sociālās iemaksas nav jāveic, bet, ja autoratlīdzības apmērs sasniedz vai pārsniedz minimālās algas apmēru, atlīdzības saņēmējam ir jāreģistrējas par saimnieciskās darbības veicēju un jāveic papildus sociālās iemaksas pēc likumdošanā noteiktās likmes, kas parastā kārtībā 2018.gadā ir 32.15%. Šīs iemaksas drīkst neveikt personas, kurām ir noteikta I vai II grupas invaliditāte, kā arī personas, kas sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai pensija piešķirta priekšlaicīgi.

Papildus likumdošanas normas regulē situācijas, kad autors saņem ienākumus no uzņēmuma, kas mikrouzņēmuma ienākuma nodokļa maksātājs, vai ir lauku sezonas darbos nodarbināta persona, jo minētās kategorijas ienākumiem tiek noteiktas fiksētas ienākuma nodokļa likmes (likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu").

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanas kārtība Latvijā no 2018.gada ir būtiski mainījies un likumdošanas normas paredz progresīvā iedzīvotāju

ienākuma nodokļa ieviešanu. Attiecībā uz autoratlīdzībām likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” tiek noteikts normatīvais regulējums par fiksētu nodokļa likmi, t.i., nodokļa likmi 20 procentu apmērā taksācijas gada laikā piemēro autoru un izpildītāju ienākumiem no autoratlīdzības.

Papildus autoratlīdzības izmaksātājam – nodokļa destinatoram, jāievēro normatīvais regulējums attiecībā uz autora attaisnotajiem izdevumiem. Latvijas Republikas likumdošana nosaka divu lielumu attaisnoto izdevumu likmes – autors, pamatojoties uz sava autordarba likumdošanā noteikto iedalījumu, drīkst neaplikt ar ienākuma nodokli 25% no autoratlīdzības vai 50% no autoratlīdzības. Attiecīgās normas regulē Ministru kabineta izdotie noteikumi Nr. 899.

Likumdošana attiecībā uz nodokļu piemērošanu autoratlīdzībām Igaunijā ir salīdzinoši vienkāršāka. Normatīvais regulējums iekļauts Ienākuma nodokļa likumā, kurš apvieno ienākuma nodokli gan fiziskām, gan juridiskām personām.

Igaunijā, autors saņemot autoratlīdzības ienākumu, maksā ienākuma nodokli, kas netiek definēts, kā atsevišķi ar nodokļiem apliekams ienākums. Tas tiek pieskaitīts fiziskas personas kopējiem ienākumiem un ienākuma nodokļa likumā tas tiek definēts kā apliekams ienākums, kuram tiks pielietota nodokļa pamatlikme.

Igaunijā, tāpat kā Latvijā, 2018.gadā ir ieviestas būtiskas likumdošanas izmaiņas. Kopš 2018.gada sākuma Igaunijā ir noteikts mēneša un gada neapliekamais ienākums – attiecīgi mēnesī 500.00 eiro, gadā 6000.00 eiro. Šāds neapliekamais lielums tiek piemērots ienākumam līdz 14400.00 eiro gadā.

Likuma 23.pantā noteikts: “(2) Ja ienākumi pārsniedz EUR 14 400, ienākumu no nodokļiem aprēķina pēc šādas formulas: $6000 - 6000/10 800 \times (\text{ienākumu summa} - 14 400)$. Tomēr ienākumi no nodokļiem nedrīkst būt mazāki par nulli (Ienākuma nodokļa likums). Ja autors saņem ienākumu no autordarba, pēc Igaunijas spēkā esošās likumdošanas, no šī ienākuma, pēc neapliekamā ienākuma aprēķināšanas, ietur ienākuma nodokli 20% apmērā.

Salīdzinot ar Latvijas likumdošanu, Igaunijā netiek piemēroti autora attaisnotie izdevumi. Likmes abās valstīs ir vienādas – 20% no apliekamā ienākuma.

Nodokļu praktiskās piemērošanas salīdzinošā izpēte *Comparative study on the practical application of taxation*

Pamatojoties uz iepriekš veikto salīdzinošo nodokļu likumdošanas izpēti Latvijā un Igaunijā, pētījuma ietvaros tiek sniegti praktisko aprēķinu piemēri autoratlīdzības saņēmēja ienākumam abās valstīs.

Nosacīts piemērs. Aprēķins autora ienākumam par mākslas darba radīšanu (glezna) Latvijā. Līgumā noteiktā autoratlīdzība ir 2000.00 eiro. Pēc Latvijas likumdošanas normatīvā regulējuma var būt divi nodokļu aprēķinu veidi:

pirmais - aprēķinot sociālās iemaksas 5% apmērā no autoratlīdzības summas, ja autors maksā sociālās iemaksas vismaz no valstī noteiktās minimālās algas apmēra (2018.gadā 430.00 eiro/mēnesī) kādā citā ienākuma gūšanas vietā; otrais – ja autors negūst citus ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, par kuriem tiktu samaksātas sociālās iemaksas, autoram pašam jāmaksā sociālais nodoklis no ienākuma daļas, kas vienāda vai lielāka ar minimālās algas apmēru. Likuma normas nosaka, ka autoratlīdzības izmaksātājam jebkurā gadījumā ir pienākums no saviem līdzekļiem samaksāt 5% pensiju apdrošināšanai no autoratlīdzības summas, kas noteikta līgumā.

1.tab. Nodokļu aprēķins no autoratlīdzības ienākuma Latvijā
(avots: autora veidots pēc regulējošās likumdošanas)
Table 1 Calculation of taxes on royalty income in Latvia
(source: author based on regulatory legislation)

Piemērojot sociālās iemaksas 5%		Izmaksas saimnieciskās darbības veicējam	
Atlīdzība	2000.00	Atlīdzība	2000.00
Sociālās iemaksas 5%	100.00	Sociālās iemaksas 5%	100.00
Atvieglojumi 50%	1000.00	Atvieglojumi 50%	1000.00
Apliekamā summa	1000.00	Apliekamā summa	1000.00
IIN 20%	200.00	IIN 20%	200.00
NETO ienākums	1800.00	NETO ienākums izmaksas vietā	1800.00
Papildus sociālās iemaksas	NAV	Minimālās sociālās iemaksas 32.15%	138.25
		NETO ienākums	1661.75

Pēc piemērā esošajiem aprēķiniem, autoratlīdzības izmaksātājs pirmajā gadījumā samaksās sociālās iemaksas pensiju apdrošināšanai 5% apmērā, bet saņēmējs valsts budžetā samaksās Iedzīvotāju ienākuma nodokli 10% no saviem autora ienākumiem. Citu nodokļu samaksas pienākumu autoratlīdzības saņēmējam nav. Attiecīgi otrajā gadījumā autoratlīdzības izmaksas vietā nodokļu aprēķins ir identisks, bet autoram ir pienākums veikt papildus obligātos sociālā nodokļa maksājumus, kas sastāda papildus 6.9%. Kopējais nodokļu slogs autoratlīdzības saņēmējam sastāda 16.9% no autoratlīdzības ienākuma.

Nodokļa aprēķins identiskā situācijā Igaunijā. Nepieciešams aprēķināt neapliekamo ienākumu. To aprēķina pēc iepriekš minētās formulas, attiecinot to uz mēneša ienākumu:

$$500 - 500/900 \times (\text{izmaksa} - 1200)$$

$$500 - 500 / 900 \times (2000 - 1200) = 55.56$$

2.tab. **Nodokļa aprēķins no autoratlīdzības ienākuma Igaunijā**
(avots: autora veidots pēc regulējošās likumdošanas)
Table 2 Calculation of tax on royalty income in Estonia
(source: author based on regulatory legislation)

Ienākuma nodokļa aprēķins	
Atlīdzība	2000.00
Neapliekamais ienākums	55.56
IIN 20%	388.89
NETO ienākums	1611.11

Salīdzinot Igaunijas likumdošanas normas attiecībā uz autoratlīdzību aplikšanu ar nodokļiem, ar Latvijas likumdošanas normām, ir acīmredzamas būtiskas atšķirības. Neskatoties uz to, ka autoru darbu atlīdzība Latvijā 2018.gadā tiek papildus aplikta ar sociālajām iemaksām, Igaunijas nodokļu sistēma paredz lielāku nodokļu slogu autoriem. Konkrētajā piemērā nodokļa slogs autoratlīdzības saņēmējam ir 19.4% no ienākuma. Latvijas likumdošanā pastāv attaisnoto izdevumu norma, kura būtiski samazina nodokļu slogu.

Eiropas Savienības valstīs jau daudzus gadus notiek nodokļu sistēmu unifikācija. Temps šim procesam ir lēns, jo Eiropas Savienības valstis ir ļoti dažādas pēc saviem ekonomiskajiem rādītājiem un savām vēsturiski izstrādātām nodokļu politikām. Šobrīd notiek Baltijas valstu nodokļu sistēmu unifikācijas process. Šajā pētījumā esošās atziņas un salīdzinošā izpēte apliecina, ka abu valstu nodokļu sistēmas joprojām ir atšķirīgas.

Secinājumi **Conclusions**

Pētot dažādus avotus, var secināt, ka autortiesības pārsvarā tiek definētas kā intelektuālais īpašums. Atsevišķus šī jēdziena skaidrojumus sniedz dažādas terminu skaidrojošās vārdnīcas. Saskaņā ar aktuālo likumdošanu autortiesību un autoratlīdzības līguma objekti pamatā ir mākslas un kultūras jomā radītas vērtības. Kā viena no nozarēm, kur nosacīti dominē autoratlīdzības līgumi par sniegtajiem pakalpojumiem ir izglītības nozare, galvenokārt augstākā izglītība un mūžizglītība. Pēdējos gados parādījusies tendence piemērot autoratlīdzības līgumus arī tādās nozarēs, kā celtniecība, arhitektūra un rūpniecība.

Jēdziens “autoratlīdzība” Latvijas likumdošanas normatīvajos aktos netiek skaidrots, termina skaidrojums atrodams starptautiskajos līgumos. Apkopojot un izanalizējot iegūto informāciju no dažādiem avotiem – skaidrojošajām vārdnīcām, likumdošanas aktiem un publikācijām, var secināt, ka jēdziens “autoratlīdzība” dažādos avotos tiek skaidrots atšķirīgi.

Latvijā autoratlīdzības regulē likums “Autortiesību likums” un savstarpēji noslēgtie starptautiskie līgumi. Nodokļu piemērošanā ir saistoši likums “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likums “Par valsts sociālo apdrošināšanu”. No 2018.gada autoratlīdzības tiek apliktas papildus ar sociālajām iemaksā, kuras tiek novirzītas pensiju apdrošināšanai.

Igaunijā autoratlīdzības regulē Autortiesību likums un starptautiskie līgumi, līdzīgi kā Latvijā. Nodokļu piemērošana noteikta Ienākuma nodokļa likumā, kurā tiek skaidrotas normas, kas attiecas gan uz juridisku, gan fizisku personu aplikamo ienākumu.

Salīdzinot Latvijas un Igaunijas likumdošanas normatīvo aktu regulējumu, var secināt, ka saskaņā ar Latvijas likumdošanas piemērošanas kārtību nodokļu slogs autoratlīdzībām veidojas mazāks nekā Igaunijā. Ienākums tiek aplikts ar ienākuma nodokli pēc vienādas likmes, kas ir 20%. Atšķirības ir regulējumā par autoratlīdzības attaisnotajiem izdevumiem, kurus var piemērot Latvijas autori savam ienākumam. Attiecīgi, autoratlīdzības saņēmējam Igaunijā nodokļu slogs var būt lielāks par 3 līdz 9 procentpunktiem, salīdzinot ar Latvijas autoratlīdzības saņēmēju vienlīdzīgās situācijās.

Summary

The aim of the research: to conduct a comparative study of tax requirements and issues related to royalties in Latvia and Estonia. In the result of the research study, the author concluded that, despite the unification of tax systems in the Baltic States, the regulatory framework is different in both countries. Estonian taxpayers' tax burden in respect of royalties is significantly higher than that of the Latvian income recipient.

Comparing the regulatory enactments of Latvia and Estonia, the author concludes that Latvian legislation imposes a lower tax burden than the Estonian regulatory framework. Income is subject to income tax at an equal rate of 20%. The differences are in the regulation of eligible expenses on royalties, which can be applied by Latvian authors to their income. Accordingly, a recipient of royalties in Estonia, compared with a recipient of Latvian royalty, may have a tax burden of more than 5 to 9% higher in equal situations. The unification of tax systems at the Baltic level will still require major tax changes in both Estonia and Latvia. This may affect the migration of income recipients to other European Union MEMBER States.

Literatūra References

- Autortiesību likums, (2000), Pieejas veids: <https://likumi.lv/doc.php?id=5138>, skatīts 10.12.2017
- Autortiesību informatīva mājas lapa. Pieejams <http://www.autor.ee/autorioigusega-kaasnevad-oigused/>
- Bibliotēku fondi un katalogi. Terminoloģiska vārdnīca* (1993). Pieejams <http://termini.lza.lv>
- Civillikums, 841.pants* (1992.gada 1.setembris). Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=225418>,

- Conniff, T. (2002). Hearing set to clear haze over royalties accounting. *Hollywood Reporter. International Edition*, Vol. 375, Issue 17s p 4. 2p.
- Garvey, P. (2018). *Taxes, royalties take half of miners' profits*. Retrieved from <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=21&sid=1011a8e0-40f6-4959-8d31-8ec625d034bf%40sessionmgr4010&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtG12ZQ%3d%3d#AN=9X9AUSNEWSMMGLSTRY000356762837&db=nfh>, skatīts 15.11.2017
- Eiropas Savienības terminu vārdnīca* (2004). Pieejams <http://termini.lza.lv>
- Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca* (2000). Pieejams <http://termini.lza.lv>
- Ienākuma nodokļa likums* (2000.gada 1.janvāris). Pieejams <https://www.riigiteataja.ee/akt/117122015023?leiaKehtiv>
- Igaunijas Valsts vēstnesis*. Pieejams <https://www.riigiteataja.ee/akt/633949?leiaKehtiv>
- Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādnes 2015. - 2020. gadam*. Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/273234-par-intelektuala-ipasuma-tiesibu-aizsardzibas-un-nodro-sinasanas-pamatnostadnem-2015-2020-gadam>
- Latvijas Republikas valdības un Singapūras Republikas valdības līgums par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem, 12.pants* (1999.gada 6.oktobris). Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=14941>
- MK noteikumi Nr. 899 Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība* (2010.gada 2.oktobris). Pieejams <https://likumi.lv/ta/id/218825-likuma-par-iedzivotaju-iena-kuma-nodokli-normu-piemerosanas-kartiba>
- Par iedzīvotāju ienākuma nodokli* 1994.gada 1.janvāris). Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=56880>
- Par valsts sociālo apdrošināšanu* (1998.gada 1.janvāris). Pieejams <https://likumi.lv/doc.php?id=45466>
- Philips, J., & Firth, A. (1990). *Introduction to Intellectual Property Law*. Second edition. London: Butterworths, p.3.
- Rozenfelds, J. (2004). *Intelektuālais īpašums*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Tieslietu ministrija*. Pieejams <https://www.tm.gov.lv/lv/cits/vispariga-informacija-par-intelektualo-ipasumu>
- World intellectual property organization*. Retrieved from <http://www.wipo.int/>